

Αθήνα, 31 Μαρτίου 2021

ΕΡΩΤΗΣΗ

Προς τον κ. Υπουργό Μετανάστευσης και Ασύλου

ΘΕΜΑ: Ανάγκη παροχής πρόσθετων και σαφών στοιχείων για το άσυλο και τις επιστροφές

Η συλλογή και διάθεση αξιόπιστων στοιχείων σε όλα τα πεδία επί των οποίων ασκείται δημόσια πολιτική αποτελεί αυτονόητη υποχρέωση κάθε δημοκρατικού, σύγχρονου κράτους, συμβάλει στην πλήρη κατανόηση των εκάστοτε ζητημάτων και αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την αντιμετώπισή τους, συνιστά απαραίτητη συνθήκη κομματικής παρέμβασης και διεξαγωγής του δημόσιου διαλόγου και διευκολύνει την επιστημονική έρευνα. Όλα τα ανωτέρω καθίστανται ιδιαίτερος σημαντικός αναφορικά με ζητήματα που απασχολούν έντονα την πολιτική ζωή και τη δημόσια σφαίρα, στο πλαίσιο συζήτησης των οποίων συχνά παρατηρείται ασυνεπής ή εργαλειακή χρήση στοιχείων και δεδομένων. Ένα τέτοιο ζήτημα είναι αναμφίβολά και το προσφυγικό-μεταναστευτικό, κάτι που καθιστά επιτακτική την ανάγκη παροχής αξιόπιστης ενημέρωσης από τις αρμόδιες δημόσιες αρχές. Παρά την παροχή τέτοιας ενημέρωσης και δημοσιοποίησης στοιχείων, όπως προβλέπεται από το νομικό πλαίσιο, έχουν παρατηρηθεί ειδικά κατά το τελευταίο διάστημα σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ δημοσιευθέντων στοιχείων ή απουσία ενημέρωσης σε επιμέρους ζητήματα.

Ένα πρώτο ζήτημα εγείρεται από τις αποκλίσεις που παρατηρούνται μεταξύ ορισμένων στοιχείων που περιλαμβάνονται στο Ετήσιο Ενημερωτικό Σημείωμα 2020 που εξέδωσε το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου και των αντίστοιχων στοιχείων που περιλαμβάνονται στη βάση δεδομένων για το Άσυλο της Eurostat(<https://ec.europa.eu/eurostat/web/asylum-and-managed-migration/data/database>). Σημειώνεται πως τον Φεβρουάριο 2020, λίγο μετά την ανασύσταση του Υπουργείου, σταμάτησε η μηνιαία έκδοση της Υπηρεσίας Ασύλου με στοιχεία για τις αιτήσεις και αποφάσεις ασύλου, η οποία αντικαταστάθηκε με «Ενημερωτικά Σημειώματα» του Υπουργείου, των οποίων οι πληροφορίες – αν και διευρυμένες σε όγκο – δεν είναι πάντοτε σαφείς, ούτε πλήρεις.

Επί της ουσίας, στο προαναφερόμενο ετήσιο Σημείωμα αναφέρεται (σελ.11) ότι επί συνόλου 81.052 αποφάσεων Α΄ Βαθμού (ουσίας και απαράδεκτου),

ποσοστό περίπου 33% (26.371) αντιστοιχεί στη χορήγηση προσφυγικού καθεστώτος, ενώ περίπου 10% (7.954) στη χορήγηση καθεστώτος επικουρικής προστασίας· συνολικά, 43% των αποφάσεων Α΄ Βαθμού ήταν θετικές. Την ίδια στιγμή, τα στοιχεία της Eurostate αναφέρονται σε 62.190 αποφάσεις Α΄ βαθμού, εκ των οποίων 34.360 θετικές (προσφυγικό καθεστώς, επικουρική προστασία, ανθρωπιστικοί λόγοι). Άρα, το ποσοστό των θετικών αποφάσεων που προκύπτει βάσει των στοιχείων της Eurostate είναι περίπου 55%, έναντι 43% των στοιχείων του Υπουργείου· καθώς ο απόλυτος αριθμός των θετικών αποφάσεων που καταγράφουν οι δύο βάσεις δεδομένων είναι παρεμφερής, η διαφορά στα ποσοστά φαίνεται να συνδέεται με το ύψος των συνολικών αποφάσεων, οι οποίες στην περίπτωση της Eurostate εμφανίζονται κατά σχεδόν 20.000 υψηλότερες, μια απόκλιση πολύ μεγαλύτερη από εκείνη που παρατηρείται στα στοιχεία των προηγούμενων ετών και σε κάθε περίπτωση σημαντική.

Αυτή η απόκλιση πιθανώς να συνδέεται σε ένα βαθμό, αλλά όχι εξ ολοκλήρου, με τις 8.934 αποφάσεις που χαρακτηρίζονται «Θέση υπόθεσης στο αρχείο» στο Σημείωμα του Υπουργείου. Επισημαίνεται ότι τέτοια κατηγορία, διακριτή από τις «Πράξεων Διακοπών» και τις «Παραιτήσεις», δεν είχε εμφανιστεί σε κανένα από τα δελτία που εξέδιδε η Υπηρεσία Ασύλου, ούτε αντιστοιχεί με προφανή τρόπο σε κάποια από τις κατηγορίες που χρησιμοποιεί η Eurostat.

Άλλη απόκλιση παρατηρείται αναφορικά με τις εκκρεμείς αιτήσεις. Το Σημείωμα του Υπουργείου αναφέρεται (σελ.10-11) σε 139.150 εκκρεμείς αιτήσεις (Α΄ και Β΄ βαθμού) τον Δεκέμβριο του 2019 και σε περίπου 80.000 τον Δεκέμβριο του 2020· τα αντίστοιχα νούμερα της Eurostate είναι 105.450 και 62.270. Παρότι η ποσοστιαία μείωση του αριθμού εκκρεμών αιτήσεων είναι παρεμφερής, οι εκκρεμείς αιτήσεις ως απόλυτος αριθμός διαφέρουν σημαντικά (βλέπε και το Στατιστικά Στοιχεία Υπηρεσίας Ασύλου (από 07.06.2013 έως 31.12.2019)» για το έτος 2019 που συνάδουν με τα στοιχεία της Eurostat).

Πέραν των αποκλίσεων μεταξύ των στοιχείων που διαπιστώνονται μεταξύ του Υπουργείου και της Eurostat, υπάρχουν ασάφειες ή κενά στα στοιχεία που παρέχει το Υπουργείο. Καταρχάς, στα τέλη Ιουλίου το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου ανακοίνωσε την ενεργοποίηση προγράμματος εθελοντικών επιστροφών 5.000 ατόμων που είχαν αφιχθεί μέχρι τις 31/12/2019 και βρίσκονταν στα πέντε νησιά του Αν. Αιγαίου (Λέρο, Σάμο, Λέσβο, Κω και Χίο). Στόχος του προγράμματος, το οποίο χρηματοδοτείται κατά κύριο λόγο από ευρωπαϊκούς πόρους και υλοποιείται σε συνεργασία με τον ΔΟΜ, ήταν σύμφωνα με τον κ. Υπουργό να ολοκληρωθούν αυτές οι επιστροφές από τα νησιά «μέσα στο 2020» (βλέπε δελτίο τύπου 6/8/20 του Υπουργείου). Όμως, στο Σημείωμα του Υπουργείου (σελ.5-6) οι εθελούσιες επιστροφές μέσω ΔΟΜ φτάνουν μόλις τις 2.565 για ολόκληρο το 2020 και, σε κάθε, περίπτωση δεν παρέχεται καμιά ειδική πληροφορία για το συγκεκριμένο πρόγραμμα που αφορά ειδικά τα νησιά.

Πέραν των εθελούσιων επιστροφών, η παρούσα κυβέρνηση τους πρώτους μήνες της διακυβέρνησής της διακήρυξε τον κομβικό ρόλο στην μεταναστευτική της πολιτική των αναγκαστικών επιστροφών, ιδίως προς την Τουρκία, προσδιορίζοντας μάλιστα ως στόχο την πραγματοποίηση 10.000 ως το τέλος του 2020. Ο ίδιος ο κ. Πρωθυπουργός ανέφερε στη Βουλή: «Στόχος

μας είναι συνολικά οι επιστροφές και οι επαναπροωθήσεις, που στημεγάλη τους πλειοψηφία θα πρέπει να γίνουν προς την Τουρκία, να φτάσουν τις δέκα χιλιάδες μέσα στο 2020» (βλέπε Πρακτικά Βουλής, ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΚΣΤ', Παρασκευή 4 Οκτωβρίου 2019, σελ.3017). Αυτή η διακήρυξηπέραν της απαράδεκτης χρήσης του όρου «επαναπροωθήσεις», έχει έκτοτε σχεδόν αποσυρθεί από το δημόσιο λόγο της κυβέρνησης, προφανώς λόγω του ανέφικτου και παραπλανητικού χαρακτήρα της με στόχευση συγκεκριμένα πολιτικά ακροατήρια· στο Σημείωμα του Υπουργείου (σελ.5-7) αναφέρονται 3.660 αναγκαστικές επιστροφές για το 2020, σχεδόν το 80% των οποίων αφορούν Αλβανούς υπηκόους, ενώ οι επιστροφές προς την Τουρκία αντιστοιχούν (με βάση τα ίδια τα γραφήματα του Σημειώματος, βλέπε σελ.23) στο 1% του συνόλου. Σε κάθε περίπτωση, βάσει της προγενέστερης κυβερνητικής διακήρυξης, έχει σημασία να γίνει γνωστό πόσες συνολικά αναγκαστικές επιστροφές έχουν λάβει χώρα από την ανάληψη της διακυβέρνησης από τη ΝΔ τον Ιούλιο 2019 ως το τέλος 2020 και ειδικότερα πόσες εξ αυτών αφορούν την Τουρκία, κυρίως για την ακρίβεια των δεδομένων που χρησιμοποιούνται στον δημόσιο διάλογο και για να αποδειχτεί η δυσκολία πραγματοποίησης επιστροφών, που έτσι κι αλλιώς αποτελεί μέρος, αλλά όχιτο πρωτεύον συστατικόστη διαχείριση του προσφυγικού ζητήματος.

Τέλος, ενώ στο Σημείωμα του Υπουργείου αναφέρεται ο μέσος χρόνος έκδοσης αποφάσεων ασύλου στο Β΄ Βαθμό, ξεχωριστά δε για την ενδοχώρα και τα νησιά, δεν παρέχονται αντίστοιχες πληροφορίες για τις αποφάσεις Α΄Βαθμού. Δεδομένης της σημασίας που έχει αποκτήσει η διάρκεια παραμονής των αιτούντων άσυλο στα νησιά (τόσο για τους ίδιους όσο και για τους κατοίκους των νησιών) αναμένοντας την συζήτηση και έκδοση της απόφασης από τα εκεί Περιφερειακά Γραφεία Ασύλου, και δεδομένου ότι τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου προαλείφονται να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στο υπό συζήτηση Νέο Σύμφωνο για την Μετανάστευση και το Άσυλο της ΕΕ καθώς και στην πιθανολογούμενη ανανέωση της Κοινής Δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας, καθίσταται επιτακτική η δημοσιοποίηση αυτών των στοιχείων που αφορούν το χρόνο των αποφάσεων σε Α΄ βαθμό.

Με βάση τα προαναφερθέντα ερωτάται ο κ. Υπουργός:

- Πως εξηγούνται οι σημαντικές αποκλίσεις στα στοιχεία για το έτος 2020 μεταξύ του Σημειώματος του Υπουργείου και της Eurostat όσον αφορά τον συνολικό αριθμό αποφάσεων ασύλου σε Α΄ βαθμό και το εξαρτώμενο ποσοστό θετικών αποφάσεων;
- Σε ποιες περιπτώσεις αναφέρεται η κατηγορία απόφασης Α βαθμού με τίτλο «Θέση υπόθεσης στο αρχείο» που αναφέρεται για πρώτη φορά στο Σημείωμα για το 2020; Πως σχετίζονται αυτές οι αρχειοθετημένες υποθέσεις με παλαιότερες αιτήσεις ασύλου;
- Πως εξηγούνται οι σημαντικές αποκλίσεις που καταγράφονται μεταξύ Σημειώματος και Eurostat αναφορικά με τον αριθμό υποθέσεων που εκκρεμούσαν στα τέλη 2019 και 2020;

- Πόσες από τις εξαγγελθείσες εθελούσιες επιστροφές από τα πέντε νησιά του Αν. Αιγαίου έχουν υλοποιηθεί ως σήμερα; Παρατηρούνται προβλήματα και καθυστερήσεις στην υλοποίηση του προγράμματος αυτού, π.χ. λόγω της προϋπόθεσης να έχουν αφιχθεί οι ενδιαφερόμενοι ως τις 31/12/2019;
- Πόσες αναγκαστικές επιστροφές έχουν πραγματοποιηθεί συνολικά μεταξύ Ιουλίου 2019 και 31/12/2020; Ειδικότερα, πόσες επιστροφές έχουν πραγματοποιηθεί προς την Τουρκία βάσει όχι μόνο της Κοινής Δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας, αλλά και του Διμερούς Πρωτόκολλου Επανεισδοχής Ελλάδας-Τουρκίας και της Συμφωνίας Επανεισδοχής Ε.Ε.-Τουρκίας; Έχουν γίνει διπλωματικές κινήσεις σε διμερές και ευρωπαϊκό επίπεδο για το θέμα και έχουν τηρηθεί οι νόμιμες διαδικασίες βάσει διεθνούς και ευρωπαϊκού δικαίου για όσους επιστρέφονται;
- Ποιος είναι ο μέσος χρόνος που μεσολαβεί από την κατάθεση αίτησης ασύλου ως την έκδοση της απόφασης σε Α΄ Βαθμό στα Γραφεία Ασύλου των πέντε νησιών (Λέσβου, Χίου, Σάμου, Λέρου, Κω); Πόσο διαφέρει αυτό το διάστημα από το αντίστοιχο που απαιτείται στο σύνολο της επικράτειας;

Οι ερωτώντες βουλευτές

Μιχαηλίδης Ανδρέας

Αλεξιάδης Τρύφωνας

Αυλωνίτης Αλέξανδρος – Χρήστος

Βαρδάκης Σωκράτης

Γιαννούλης Χρήστος

Δρίτσας Θεόδωρος

Καρασαρλίδου Ευφροσύνη (Φρόσω)

Καφαντάρη Χαρά

Μάλαμα Κυριακή

Μαμουλάκης Χαράλαμπος

Μάρκου Κωνσταντίνος

Παπαδόπουλος Αθανάσιος (Σάκης)

Σαντορινιός Νεκτάριος

Σαρακιώτης Ιωάννης

Σκουρολιάκος Παναγιώτης (Πάνος)

Τριανταφυλλίδης Αλέξανδρος

Φάμελλος Σωκράτης

Φωτίου Θεανώ

Χατζηγιαννάκης Μιλτιάδης

Χρηστίδου Ραλλία

Ψυχογιός Γεώργιος